

پامچال (پریمولا، گل نوروز)

نام انگلیسی: Primrose

نام علمی: *Primula spp.*

خانواده: Primulaceae

پامچال گیاهی زینتی، گل دار، دائمی، علفی و همیشه سبز است. این گل یکی از زیباترین گل های بهاری است که گرم شدن تدریجی هوا و رسیدن بهار را خبر می دهد. این گیاه مناسب برای داخل گلخانه، آپارتمان، اتاق آفتابگیر و فضای باز است.

گونه های متعدد پامچال بومی مناطق سرد و مرطوب هستند. این جنس در ایران ۶ گونه علفی دائمی زودرس و بهاره دارد که گونه های *P.heterochroma* (پامچال الوان، پامچال هفت رنگ یا هفت قبا) و *P.gaubaeana* (پامچال لرستانی یا پامچال آرد آلود) انحصاری ایران هستند. پامچال گیاهی چند ساله بوده و گل ها در گونه های مختلف این جنس از نظر شکل و رنگ بسیار زیبا و متنوع می باشند. گل های پامچال در رنگ های مختلف سفید، صورتی، گلبهی، قرمز، نارنجی، بنفش، زرد، ارغوانی و... وجود دارد که به شکل چتر کنار هم جمع شده است، در وسط توده برگ ها، در اواخر زمستان ظاهر می شوند و دوره گلدهی تا اوایل بهار ادامه می یابد.

این گیاه به سرما مقاوم می باشد و به عنوان گیاه گلدانی و حاشیه ای استفاده می شود. کشت و کار به نحوی انجام می شود که گیاه در عید نوروز به گل رود. در فضای سبز به عنوان گیاه فصلی و جهت کاشت در

قسمت جلو باغچه‌های حاشیه کاربرد دارد. به علت دائمی بودن و مقاومت بالا به سرما، نگهداری بوته‌ها در باغچه‌های سایه دار در سال‌های آینده بر تعداد و کیفیت گل‌ها افزوده می‌شود.

گلدهی:

به طور کلی گلدان‌های پامچال در یک شاسی سرد به تدریج در زمستان به گل می‌روند. برای تحریک گلدهی، گونه‌های مختلف پامچال نیازهای ویژه‌ای دارند. به عنوان مثال *P.malacoides* در شرایط روز کوتاه و دمای خنک به گل می‌رود، ولی روزهای بلند مانع گلدهی آن می‌شود. *P.obconica* نیاز به تیمار سرمایی و یا دوره نوری خاصی ندارد.

نیازها:

دما: پامچال به سرما مقاوم است، ولی دمای مناسب برای رشد آن به طور متوسط ۱۵-۱۲ درجه سانتی‌گراد است. آنها را تا زمانی که ۳ تا ۴ جوانه گل دیده می‌شود، در دمای ۷-۵ درجه سانتی‌گراد پرورش می‌دهند و زمانی که جوانه‌های گل دیده شوند (دی و اسفند) می‌توان در دمای ۱۳ درجه سانتی‌گراد پیش-رس کرد.

نور: مکان مناسب برای پامچال نور فیلتر شده خورشید با مکان سایه یا سایه آفتاب و دور از تابش مستقیم نور خورشید است. در صورت نگهداری آن در مکان سرد ماندگاری گل‌ها بیشتر خواهد بود. این گیاه در زمستان باید از نور کامل برخوردار باشد و در مواقع دیگر فقط جهت کاهش دما باید سایه ایجاد شود.

رطوبت: نیاز آبی این گیاه بالا است و به آبیاری منظم نیاز دارد و هرگز نباید خاک گلدان خشک شود. از نظر رطوبت نسبی، گیاه به رطوبت بالا (۹۰-۷۰ درصد) نیاز دارد.

خاک و کود: بهترین خاک برای پامچال آمیخته ای از خاک باغچه (لوم)، خاک برگ پوسیده و پیت به نسبت مساوی است. pH خاک اگر کمی اسیدی (حدود ۶) باشد، رشد و نمو این گیاه رضایت بخش است. به آمیخته خاکی، بهتر است که کود سوپر فسفات به طور معمول اضافه شود. همچنین پامچال نیاز به نیتروژن کم و پتاسیم دارد. این گیاه در آمیخته های معمولی که از پیت استفاده نمی شود، به شدت به کمبود آهن دچار می شود. استفاده از کودهای آهن دار همواره توصیه می شود. مشکلات متنوعی مانند زردی (کلروز) و سوختگی حاشیه برگ (نکروز) می تواند در اثر آبیاری بیش از حد، pH بالا و کمبود منیزیم ایجاد شود. سمیت آمونیوم، نیتروژن زیادی و EC بالا می تواند منجر به آسیب دیدگی ریشه و نیز مشکلات برگی شود. برگ های بزرگتر از حد، در اثر نیتروژن زیادی یا دماهای بالا ایجاد می شود.

افزایش:

روش اصلی افزایش آن بذر است، ولی با تقسیم بوته در پاییز هم افزایش می یابد. معمولاً بذر این گیاه از اواسط تا اواخر بهار کشت می شود. ۱ تا ۲ گرم بذر آن در یک مترمربع بستر آماده کشت می شود. چنانچه محیط مرطوب باشد، بذر آن در ۱۵ درجه سانتی گراد ظرف مدت ۲ تا ۳ هفته جوانه می زند. در دمای بالاتر ۲۱ درجه سانتی گراد و در تابستان جوانه زده و مشکلاتی ایجاد می شود. بنابراین ایجاد شرایط مناسب مصنوعی برای این گیاه لازم است. پس از ۴ هفته گیاهانی که تا ۳ سانتی متر رشد کرده اند، به گلدان های استکانی و وقتی گیاهان بزرگتر شدند، به گلدان نشایی منتقل می شوند. در این انتقال جوانه انتهایی آنها باید سالم بماند. در پاییز در دمای ۱۰ درجه سانتی گراد جوانه های گل تشکیل شده و در یک شاسی سرد، گیاهان به تدریج در زمستان به گل می نشینند.

آفات و بیماری ها:

از جمله آفات و بیماری های گل پامچال، شته، کنه تار عنکبوتی و کپک خاکستری می باشد.

گونه های مهم:

۱- *P. malacoides* (پامچال مطبق یا پامچال یک ساله): چند ساله است که به صورت یکساله پرورش داده می شود. برگها مستطیلی یا تخم مرغی شکل به رنگ سبز روشن است. دارای رقم های متعدد است که گل های آنها کوچک و متعدد به رنگ سفید، صورتی، آبی، قرمز، ارغوانی و قرمز مسی بوده و در بهار بر روی ساقه های فاقد برگ ظاهر می شوند. این گونه را باید در دوره تشکیل جوانه گل، در دماهای پایین در شرایط روزهای کوتاه قرار داد تا بهترین گلدهی به دست آید.

شکل ۱- پامچال مطبق (*Primula malacoides*)

۲- *P. obconica* (پامچال نرمه): برگها مدور و دارای کرک های ریز فراوانی هستند. طول ساقه به حدود ۳۰ سانتی متر می رسد. گل های قیفی شکل به رنگ سفید، صورتی، آبی و ارغوانی دارد و در ماه های سرد سال از آبان تا خرداد (بر حسب زمان کشت بذر) ظاهر می شود. چنانچه تعویض گلدان لازم باشد، باید پس از فصل گلدهی انجام شود. بعضی افراد نسبت به کرک هایی که زیر برگ های آن وجود دارد، حساسیت پوستی دارند.

شکل ۲- پامچال نرمه (*Primula obconica*)

۳- *P. x polyantha*: چند ساله مقاوم به سرما که به عنوان یکساله پرورش داده می شود. دارای گل های معطر درشت و پهن در رنگ های متنوع است که به صورت فشرده در وسط برگ ها از زمستان تا بهار ظاهر می شوند. به مقدار زیاد در ایران تولید می شود.

شکل ۳- پامچال (*Primula polyantha*)

منابع:

۱- قاسمی قہسارہ. م. و م. کافی. ۱۳۹۱. گلکاری علمی و عملی (جلد اول). ۳۱۳ صفحہ.

۴- Brickell, C. ۱۹۹۶. The Royal Horticultural Society A-Z Encyclopedia of Garden Plants. ۱۰۸۰ P.